

Attila

Karel Čapek

Ráno přinesl posel z kraje lesa zprávu, že na jihovýchodě plála v noci ohnivá záplava. Toho dne zase sychravě mžilo, mokrá polena nechtěla ani hořet; tři lidé z houfce ukrytého v rokli zemřeli na krvavou stolicí. Protože už nebylo co jíst, vypravili se dva muži k pastýřům v zálesí; vrátili se pozdě odpoledne promokli a k smrti vysílení; stěží z nich dostali, že je zle: ovce kapají a krávy se nadýmají; pastýři se na ně vrhli s kyji a noži, když jeden z nich chtěl odvést vlastní jalůvku, kterou jim svěřil před útekem do lesů.

"Modleme se," děl farář, trpící úplavicí. "Hospodin se slituje."

"Kriste eleison," počal huhlati sklíčený houfec. V tu chvíli vypukla ječivá váda mezi ženami, něco kvůli vlnnému hadru.

"Co to zase je, zatracené baby," zařval starosta a šel zpráskat ženy bičem. Tím se uvolnilo bezradné napětí, muži se začali zas cítit jako muži.

"Sem se ti kobyلكáři nedostanou," mínil jeden vousáč. "Kdepak do těch roklí, tady tím podrostem - Prý mají koně malé a vychrtlé jako kozy."

"Já bych řek," namítal jakýsi podrážděný mužík, "že jsme měli zůstat v městě. Tolik jsme se naplatili na ty hradby... Za ty prachy mohly být hradby jako hrom, no ne?"

"To víš," posmíval se souchotivý bakalář. "Za ty prachy mohly být hradby z koláčů. Jdi si kousek ukousnout - moc lidí se z toho, holenku, nažralo; snad tam něco zbylo i pro tebe."

Starosta varovně zafuněl; ten hovor se sem zřejmě nehodil. "Já bych řek," trval na svém podrážděný občan, "že kavalerie proti takovým hradbám. . . Nepustit je do města a bylo to. A mohli jsme být v suchu."

"Tak se vrať do města a vlez si do postele," radil mu vousáč.

"Co bych tam dělal sám," namítal podrážděný člověk. "Já jenom říkám, že jsme měli zůstat ve městě a bránit se... Přece mám právo říci, že se stala chyba, ne? Tolik nás ty hradby stály a pak se řekne, že nejsou k ničemu! Tak prosím!"

"Ať je to tak nebo tak," děl farář, "musíme důvěřovati v pomoc boží. Lidičky, vždyť ten Attila je jenom pohan -" "Bič boží," ozval se mnich, klepající se zimnicí. "Trest boží."

Muži se rozladěně odmlčeli; ten horečný mnich by pořád jen kázal a nepatří ani do obce. Nač máme svého faráře? myslili si muži. Ten je náš, drží s námi a nenadává tolik

na naše hříchy. Jako bychom se tolik nahřešili, myslili si muži rozmrzele.

Děšť ustal, ale těžké krůpěje pořád ještě šelestily pod korunami stromů. Bože, bože, bože, hekal farář, trápený svou nemocí.

K večeru přivlékly hlídky zbědovaného mladíka; prý je to uprchlík od východu, z obsazeného území.

Starosta se nadul a počal uprchlíka vyslýchat; byl patrně toho mínění, že se taková úřední věc musí dít co nejpřísněji. Ano, řekl mladík, Hunové jsou už jenom asi jedenáct mil odtud a postupují pomalu dále; obsadili jeho město, viděl je, ne, Attilu ne - viděl však jiného generála, takového tlustého. Zda město spálili? Ne, nespálili; ten generál vydal proklamaci, že se civilnímu obyvatelstvu nic nestane, ale že město musí dát píci, proviant a kdesi cosi. A že se obyvatelé musí zdržeti všech nepřátelských projevů proti Hunům, jinak že se sáhne k nejpřísnějším represáliím.

"Ale ti pohani přece vraždí i ženy a děti," tvrdil s jistotou vousáč.

Prý ne, řekl mladík. U nich prý ne. On sám byl schován ve slámě, ale když mu maminka řekla, že se povídá, že Hunové budou odvádět mladé muže za honáky stád, v noci utekl. To prý je všechno, co ví.

Mužové byli nespokojeni. "To přece je známo," prohlásil jeden, "že utínají nemluvnatům ruce, a co dělají ženským, to se nedá ani povídat."

"Já o ničem takovém nevím," řekl mladík, jako by se omlouval. Aspoň u nich prý to nebylo tak zlé. A kolik že těch Hunů je? Prý asi dvě stě, víc jich nebude.

"Lžeš," křikl vousáč. "To přece ví každý, že jich je přes pět set tisíc. A kam přijdou, tam všechno vyvraždí a sežehnou."

"Zamknou lidi do stodol a tam je upálí," řekl druhý.

"A děti nabodávají na kopí," podotkl třetí rozhořčeně.

"A pekou je nad ohněm," dodával čtvrtý, potahuje rýmou. "Pohani zlořečení!"

"Bože, bože," sténal farář. "Bože, smiluj se nad námi!"

"Ty jsi mi nějaký divný," děl vousáč k mladíkovi podezíravě. "Jak můžeš říkat, žes viděl Huny, kdyžs byl schován ve slámě?"

"Maminka je viděla," koktal mladík, "a nosila mi na půdu jídlo - "

"Lžeš," zahřímal vousáč. "My přece víme, kam Hunové přijdou, že vyžerou všechno jako kobylinky. Ani listí na stromech po nich nezůstane, rozumíš?"

"Bože na nebi, bože na nebi," počal hystericky kvílet podrážděný občan. "A proč, proč to je? Kdo to zavinil? Kdo je sem pustil? My jsme se tolik naplatili na vojsko. . . Bože na nebi!"

"Kdo je sem pustil?" ozval se výsměšně bakalář. "To ty nevíš? Zeptej se byzantského císaře pána, kdo sem ty žluté opice zavola! Holenku, dnes už ví každý, kdo platí stěhování národů! Tomu se říká vysoká politika, víš?"

Starosta vážně zafuněl. "Hlouposti. To je docela jináč. Oni ti Hunové asi doma chcípali hladem. . . pakáž líná. . . pracovat to neumí... civilizaci žádnou to nemá... a chtějí se nažrat. Proto jdou na nás... aby nám tento... plody naši práce. Jenom krást, rozdělit si kořist... a zas táhnout dál, ničemové !"

"Jsou to nevzdělaní pohani," děl farář. "Divoký a neosvícený lid. To nás Pán jenom tak zkouší; modleme se a vzdávejme díky a ono zas bude dobře."

"Metla boží," počal vzrušeně kázat horečný mnich. "Bůh vás tresce za vaše hříchy, Bůh vede Huny a vyhladí vás jako Sodomské. Za vaše smilstvo a rouhání, za tvrdost a bezbožnost vašich srdcí, za vaši lakotu a obžerství, za váš hříšný blahobyt a mamon vás Bůh zavrhl a vydal v ruce nepřátel!"

Starosta hrozivě zachrčel: "Pozor na hubu, Domine: tady nejsi v kostele, víme? Přišli se nažrat. Hladovci jsou to, dranti a holota..."

"Politika je to," stál na svém bakalář. "V tom má prsty Byzanc."

A tu se vášnivě ozval počerný muž, povoláním cínař:
"Žádná Byzanc; to udělali kotláři a nikdo jiný! Před třemi lety tu byl potulný kotlář a ten měl zrovna takového malého a vychrtlého koně, jako mají Hunové."

"A co z toho?" ptal se starosta.

"To přece dá rozum," křičel počerný muž. "Ti kotláři šli napřed, aby se podívali, co kde je... Špióni to byli... To spískali jenom kotláři! Ví někdo, odkud přišli? A co tu vůbec chtěli? Co, co. . . k čemu, když je ve městě usedlý cínař? Jen řemeslo nám kazit... a špehovat... Jakživ nešli do kostela... čarovali... dobytek zaklínali... kurvy za sebou táhli... Všecko ti kotláři!"

"Něco na tom je," uvažoval vousáč. "Kotláři jsou divní, prý žerou i syrové maso."

"Zlodějská banda," dotvrdil starosta. "Kradou slepice a vůbec."

Cínař se dusil spravedlivým hněvem. "Tak vidíte! Říká se Attila, a to zatím kotláři... Za vším, za vším jsou ti zlořečení kotláři! Začarovali nám dobytek... poslali na nás úplavici... Všecko kotláři! Měli jste je zvěšet, kde se jaký ukázal! Copak nevíte... nevíte o kotlech pekelných? A neslyšeli jste, že ti Hunové při pochodu tlukou do kotlů? Každé dítě musí pochopit tu souvislost! To kotláři na nás uvalili válku... kotláři jsou vším vinni... A ty,"

křičel s pěnou u úst, ukazuje na cizího mladíka, "ty jsi také kotlár, jsi spojenec a špión kotlářů! Proto jsi přišel... a chtěl nás obalamutit, ty kotláři, chtělš nás zradit kotlářům..."

"Pověsit ho," vypíslk podrážděný mužík.

"Počkejte, sousedé," burácel starosta do vřavy. "To se musí vyšetřit... Ticho !"

"Jaképak cavyky," ječel někdo. Počaly se sbíhat i ženy.

Té noci vzplanula záplava na severozápadě. Řídce přeprchávalo. Pět lidí z houfce zemřelo úplavicí a kašlem.

Mladíka pověsili po delším mučení.

* * *